

De tu a tu, ben simple

A Navarra es pot sintonitzar la televisió basca sense dificultats. I a Europa, entre estats diversos, hi ha mecanismes per a garantir que les fronteres administratives no entrebanquen els senyals televisius que abasten comunitats lingüístiques minoritzades. En mirem alguns casos exemplars.

Imatge d'una fira sobre el món de l'àudio-visual a Alemanya.

Que una frontera administrativa, una línia negra traçada sobre el mapa, delimiti fins on es pot veure una televisió sembla inexplicable a l'era de la informació. De fet, no es tracta només d'una absurditat, sinó que és una arbitrarietat que contravé la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries que va promoure la Unió Europea, que fou aprovada pel Consell d'Europa l'any 1992 i que fou ratificada pel parlament espanyol aquell mateix any (vegeu entrevista amb el promotor de la norma, Lluís Maria de Puig, a les pàgines 30 i 31). Precisament fou Francisco Camps –que ara fa mans i mànigues per evitar la recepció de TV3 al País Valencià– que

aleshores va exercir de ponent del Partit Popular a la comissió que va aprovar per unanimitat d'adoptar com a pròpia la lletra de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries.

D'aquest text se'n deriva molt més que retòrica. És el fonament a partir del qual la comissió promotora de la iniciativa legislativa popular (ILP) "Televisió sense fronteres" ha construït l'argumentació. Perquè, al cap i a la fi, la Carta Europea de les Llengües implica unes obligacions que són contravingudes amb la decisió unilateral de tancar els repetidors propietat d'Acció Cultural del País Valencià. La Carta, a l'article 11è, després d'afirmar que "la ràdio i la televisió tenen una missió de

servei públic", diu: "Les parts [es a dir, els governs] es comprometen a garantir la llibertat de recepció directa de les emissions de ràdio i televisió dels països veïns en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària, i a no oposar-se a la retransmissió d'emissions de ràdio i de televisió dels països veïns en aquesta llengua. Es comprometen, a més, a garantir que no sigui imposada a la premsa cap restricció a la llibertat d'expressió i a la lliure circulació de la informació en una llengua usada en una forma idèntica o pròxima d'una llengua regional o minoritària." L'article 14 fa una passa més enllà i es refereix als "intercanvis transfronterers", pels quals els estats es comprometen a establir acords bilaterals o multilaterals a fi d'afavorir el contacte dels parlants d'una mateixa llengua.

L'assumpció dels principis proclamats per la Carta Europea de la Llengües per part dels estats ha propiciat avanços significatius per a les comunitats lingüístiques minoritzades a Europa. En el cas d'aquelles que ja gaudien d'emissions en la seua llengua nadiua ha servit per a donar-los plena cobertura legal. A aquells col·lectius que no en gaudien, els ha servit d'esperó i palanca per a reclamar els drets lingüístics propis.

Diversos casos a Europa –facilitats a EL TEMPS per l'Observatori de la Llengua– mostren fins a quin punt pot ser porosa (si no invisible) la frontera administrativa quan hi ha voluntat d'atendre les demandes dels ciutadans, parlen la llengua que parlen. Països com Finlàndia, Suècia o la República Txeca ja ho fan i no s'ha esdevingut cap cataclisme. Vet-ne ací alguns exemples:

■ **FINLÀNDIA-SUÈCIA.** A Finlàndia es parlen, a més del finès, sis llengües: sami, romaní, rus, tàtar, *jiddisch* i suec. El suec, juntament amb el finès, hi és llengua oficial. Els finlandesos que parlen suec representen el 5,7% de la població, cosa que els converteix en la comunitat lingüística minoritària més gran del país. De fet, compten amb un bon nombre de periòdics en aquest idioma. Alhora, el govern es compromet a donar ajudes i subsidis per a la producció i distribució de treballs àudio-visuals en suec (i també en sami).

En aquest context, la Carta de les Llengües, en els termes adoptats per Finlàndia, garanteix explícitament la recepció de senyals televisius procedents de més països en la llengua de la minoria de parla sueca. Això ha fet possible que dos canals de televisió amb seu a Suècia puguin rebre's sense cap impediment a la costa de Finlàndia i un tercer se sintonitza al sud del país. A més, la llei de radiodifusió garanteix la presència d'un membre de la comunitat sueca als seus òrgans directius.

■ **SUÈCIA-FINLÀNDIA.** A Suècia es parlen, a més del suec, tres llengües: sami, finès i *meänkieli*. Com en el cas finès, el govern suec es compromet a no entrebancar l'emissió del senyal televisiu finès per tal de respectar els drets de recepció de la minoria finlandesa, de manera que la televisió finlandesa es pot sintonitzar sense dificultats en territori del país veí. De fet, hi ha un acord de reciprocitat entre tots dos estats pel qual Finlàndia es fa càrrec del cost d'un programa suec a Finlàndia i viceversa. El senyal de la televisió finlandesa arriba a una públic potencial de 2,5 milions de persones (es calcula que són 450.000 parlants).

A més, de resultes de la relació històrica entre tots dos països, les televisions i ràdios sueques tenen programació en finès. La ràdio sueca va emetre prop de 4.500 hores en finès l'any 1999.

■ **REPÚBLICA TXECA-POLÒNIA/ESLOVÀQUIA.** Si bé el nivell de complicitat entre tots dos governs no és tan fort com en el cas nòrdic, a la República Txeca s'han fet passes en favor dels drets lingüístics de la minoria polonesa, que l'any 2001 representava el 0,5% de la població total; i de l'eslovaca (1,9% de la població). Hi ha acords entre el govern txec i els polonesos i eslovacs per tal d'estrènyer els llaços culturals. A més, un programa de la Unió Europea ha permès que la televisió txeca Ostrava i una televisió regional polonesa emeten continguts compartits.

■ **ARMÈNIA-RÚSSIA.** Els russos són la segona comunitat minoritària més important d'Armènia, darrere dels iazidites. El 2001, 40.500 persones que

s'autoidentificaven com a russos vivien a Armènia, cosa que representava el 0,46% de la població total. Per atendre la demanda d'aquesta comunitat, l'article 28 de la llei sobre companyies públiques de televisió i ràdio especifica que "poden deixar temps d'emissió per a les llengües minoritàries". Això a banda, i gràcies a tot un seguit d'acords, algunes televisions i ràdios russes emeten a Armènia.

Violeta Tena

Ampliar els marges

La proposta de la ILP "Televisió sense fronteres" no trenca el marc legislatiu existent en matèria àudio-visual. Ans al contrari, la ILP n'amplia els marges: desenvolupa principis que conté la Constitució espanyola que fins ara s'han mantingut en somort. Perquè, en aquests 32 anys, la qüestió de les comunitats lingüístiques minoritzades, al contrari que la majoria de preceptes legals que apareixen a la Constitució, no ha gaudit de cap desplegament que donara consistència a la qüestió. I cal no oblidar que l'article 3 de la Constitució espanyola diu que "la riquesa de les distintes modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció". Sobre això, segons l'advocada d'Acció Cultural Mercè Teodoro, la normativa que presenta la ILP "aprofita per a desenvolupar el concepte de comunitat lingüística, que no existia a la legislació espanyola com a tal", malgrat que "lleis com la del procediment administratiu o la llei orgànica del poder judicial" n'acceptaven l'existència tàcitament, perquè deien "expressament que no s'hauran de traduir els documents que s'expedesquen amb destinació a unes altres comunitats amb una mateixa llengua pròpia, idèntica o semblant".

Una imatge del Parlament Europeu.

“**V**as a les palpentes constantment.” Ho diu Leonardo Anselmi, portaveu de la plataforma Prou, que ha aconseguit que el Parlament de Catalunya debata sobre la continuïtat de les corregudes de bous al Principat després d'un procés llarg i atzarós de recollida de signatures. Hi van participar 880 fedataris, a més de les 11 persones que conformaven la comissió promotora i una persona que s'hi dedicà exclusivament durant quatre mesos. L'objectiu era recollir 50.000 signatures i ho aconseguiren: en total, 180.069 catalans en edat de votar estamparen la signatura perquè aquesta temporada de bous siga la darrera a la Monumental de Barcelona. Les iniciatives legislatives populars, explica Anselmi, "són actes en què la democràcia es palpa i el ciutadà sent que interactua amb l'administració".

La ILP de l'abolició de les corregudes de bous ha esdevingut l'última i potser la més notòria de les presentades